

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön kansallisen strategian ja toimintaohjelman toteutusta ja seurantaa edistävä työryhmä 2017–2021 (YM039:00/2016)

**KOKOUSPÖYTÄKIRJA
26.6.2019**

TYÖRYHMÄN KOKOUS 6/2019 (kokous #16)

Aika: Keskiyö 19.6.2019, klo 9.00–11.00
Paikka: Oikeusministeriö, Eteläesplanadi 10-12, kokoushuone Julkisuus
Läsnä: Ari Niiranen, ympäristöministeriö PJ
 Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö VPJ
 Marina von Weissenberg, ympäristöministeriö
 Kristiina Niikonen, ympäristöministeriö
 Päivi Gummerus-Rautiainen, ympäristöministeriö
 Tapio Heikkilä, ympäristöministeriö
 Penina Blankett, ympäristöministeriö
 Johanna Hautakorpi, oikeusministeriö
 Johanna Niemivuo-Lahti, maa- ja metsätalousministeriö
 Teemu Seppä, maa- ja metsätalousministeriö
 Mika Honkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
 Armi Liinamaa, valtiovarainministeriö
 Elina Vaara, liikenne- ja viestintäministeriö
 Hanne Pohjonen, opetushallitus
 Tiina Vuoristo, Metsäteollisuus ry
 Liisa Pietola, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
 Kaisa Pajanen, Helsingin kaupunki
 Jaana Lehtimäki, Suomen Akatemia
 Mervi Heinonen, Metsähallitus, Luontopalvelut
 Antti Otsamo, Metsähallitus
 Marko Svensberg, Suomen riistakeskus
 Leif Schulman, Luonnontieteellinen keskusmuseo
 Tiina Nieminen, Luonnonvarakeskus Luke
 Jukka-Pekka Jäppinen, SYKE, biodiversiteettikeskus, työryhmän sihteerin sijaisena

1. Kokouksen avaus

Työryhmän puheenjohtaja Ari Niiranen (YM) avasi kokouksen ja toivotti työryhmän jäsenet ja asiantuntijat tervetulleeksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja (kokous #15 7.5.2019) hyväksyttiin muutoksitta.

3. Asialistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi, mutta asiakohta 4. siirrettiin kohtaan 9: Muut asiat. Ari Niiranen toimi kokouksen puheenjohtajana klo 9:00–9:30; jona aikana hän esitteli pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta. Niirasan poistuttua ministeri Krista Mikkosen henkilöstötapaamiseen, kokouksen puheenjohtajana jatkoi ympäristöneuvos Mikko Kuusinen (YM) kokouksen loppuun saakka.

4. Ajankohtaiset asiat

Ajankohtaiset asiat siirrettiin kohtaan 9: Muut asiat.

5. Katsaus hallitusohjelmasta biodiversiteetti-näkökulmasta

Ylijohtaja Ari Niiranen (YM) esitteli työryhmälle Rinteen hallitusohjelman luonnon monimuotoisuuden liittyviä ohjelmakohtia (.ppt -esitys; lähetetään kokouksen osanottajille). Luonnon monimuotoisuus on esillä hallitusohjelmassa käsitteenä ohjelman alun johdannossa ilmastonmuutoksen rinnalla, ilmeisesti ensimmäisen kerran hallitusohjelmien historiassa: *Ekologisesti kestävä Suomi näyttää tietä ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa*. Myös CBD-sopimuksen määrätietoinen toteutus on mukana: *Suomi saavuttaa YK:n biodiversiteettisopimuksen tavoitteet*. Luonnon monimuotoisuuden liittyviä tavoitteita sisältyy erityisesti strategisten tavoitteiden kohtaan ”Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi”.

Keinoina pysäyttää Suomen luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ohjelmaan sisältyy:

- Kasvatetaan luonnonsuojelun rahoitusta kokonaisuudessaan 100 miljoonalla eurolla vuositasolla:

Päätösperusteiset menolisäykset: 46 milj. €/v x 4 v = 184 milj. €

Kertaluontoiset tulevaisuusinvestoinnit: 72 milj. €/v x 3 v = 216 milj. €

Yhteensä 400 milj. €/4 v

→ 100 milj. €/v

- Toteutetaan heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelma.
- Metso-ohjelmaa jatketaan ja uudistetaan sekä korotetaan sen rahoitusta. Ohjelman laajentamista uusille elinympäristöille, kuten soihin, arvioidaan osana uudistusta. Jatketaan soidensuojelun täydennysohjelman toteuttamista.
- Metsähallituksen luontokohteiden korjausvelkaa vähennetään suunnitelmallisesti vaalikauden mittaisella ohjelmalla ja korotetaan luontopalveluiden perusrahoitusta. Parannetaan luontomatkailun harjoittamisen edellytyksiä eri puolella Suomea.
- Laajennetaan kansallispuistoverkoston.
- Jatketaan Luontolahja Suomelle -kampanjan periaatetta, että yksityisen omistajan siirtäessä suojeleluun omistamansa arvokkaan luontoalueen, Metsähallituksen luontoarvoiltaan arvokkaimmista alueista siirretään suojeleluun vastaavankokoinen alue.
- Turvataan Life-rahoituksen omarahoitusosuus.
- Selvitetään uusien innovatiivisten rahoituskeinojen mahdollisuuksia luonnonsuojelun rahoittamisessa.
- Vapautetaan luonnonsuojelulain nojalla suojellut alueet kiinteistöverosta.
- Jatketaan laji- ja luontotyyppien inventointia.
- Luonnonsuojelulainsäädäntöä uudistetaan arvioinnin pohjalta.
- Varmistetaan Luontopaneelin toimintaedellytykset.
- Pilotoidaan ekologisen kompensaation käyttöä esim. isoissa infrastruktuurihankkeissa ja saatujen kokemusten perusteella arvioidaan lainsäädännön uudistustarpeita (ekologisella kompensaatiolla tarkoitetaan periaatetta, jonka mukaan luonnon monimuotoisuutta vaurioittavan toiminnan haittoja hyvitetään parantamalla heikentyneitä elinympäristöjä ja luomalla uusia toisaalla kuitenkin niin, että kompensaatio on viimesijainen vaihtoehto luontohaittojen vähentämisen jälkeen. Ennen kompensaatiomahdollisuuden käyttöä tulee kuitenkin minimoida alkuperäisen hankkeen ympäristöhaitat).
- Edistetään talousmetsien luonnonhoitoa, kuten lahopuun ja kantojen jättöä, kulotusta, tekopökelöitä, riistatiheikköjä, suojavyöhykkeitä ja vesistövaikutuksen pienentämiseen tähtäviä toimia. Myös Metsähallituksen mailla edistetään jatkuvan kasvatuksen menetelmiä.
- Tehostetaan vieraslajien torjuntaa sekä lainsäädännöllä että torjuntatoimenpiteiden rahoitusta lisäämällä.
- Kestävä vapaa-ajankalastus, metsästys sekä luonnontuotteiden keräily ja jokamiehenoikeudet turvataan.
- Päivitetään vesilaki ulottamaan kalatalousvelvoitteet niin sanottuihin nollavelvoitelaitoksiin. Käynnistetään kansallinen ohjelma vaelluskalakantojen elvyttämiseksi:
  - o Jatketaan luontaisen kierron palauttamista rakennettuihin vesistöihin kansallisen kalatiestrategian pohjalta.
  - o Puretaan vaellusesteitä ja kunnostetaan kalojen lisääntymisalueita. Toteutetaan ohitusratkaisuja.
  - o Toteutetaan vaelluskalahankkeita laajalla yhteistyöllä. Kalatalousvelvoitteita päivitetään viiranomaistyönä.
- Lisätään ympäristötutkimuksen ja ympäristöhallinnon resursseja.
- Kehitetään ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä (TOVA).
- Edistetään luonto- ja ympäristökasvatusta.

- Hallitus vahvistaa kansainvälistä ympäristöyhteistyötä Arktisella ja Itämeren alueella. Hallitus varmistaa riittävät resurssit Itämeri-strategian päivittämiseksi Suomen EU-puheenjohtajakaudella ja Itämeren suojelusuunnitelman päivittämiseksi Suomen HELCOM-puheenjohtajuuden aikana.
- Eurooppalaisten ja pohjoismaisten rahoituslaitosten osallistumista Itämeren alueen ympäristöä ja ilmastoa parantaviin hankkeisiin vahvistetaan.
- Jatketaan tehostettua Itämeren ja vesiensuojelun ohjelmaa vähintään sen nykyisessä laajuudessaan vaalikauden ajan vesien hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi.
- Laajennetaan peltojen kipsi-, rakennekalkki- ja ravinnekuitukäsittelyä joko osana maatalouden ympäristötukiohjelmaa tai erillistoimin.
- Edistetään kotimaisen luonnonkalan käyttöä ja itämerirehun käyttöä kalankasvatuksessa.
- Parannetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmiutta. Öljyntorjuntayhteistyötä lisätään osana EU:n Itämeri-strategiaa.

Ohjelmaan sisältyy myös tavoite (6.) vahvistaa Suomen roolia kiertotalouden edistäjänä ja sen keinona luoda kiertotaloudesta uuden talouden perusta, jossa luonnonvarojen lisäämisen avulla hillitään luonnonvarojen ylikulutusta ja ilmastonmuutosta, suojellaan luonnon monimuotoisuutta, luodaan uudenlaista työtä ja vahvistetaan talouden kilpailukykyä.

Asuntopolitiikassa (Tavoite 1) rakennetaan hiilineutraalia yhteiskuntaa ja parannetaan rakentamisen laatua, keinoina uudistaa maankäyttö- ja rakennuslakia siten, että:

- Uudistuksen päätavoitteita ovat hiilineutraali yhteiskunta, luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen sekä rakentamisen laadun parantaminen ja digitalisaation edistäminen.
- Vaalitaan kulttuuriympäristöjä ja vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta myös kaupunkiympäristössä.

Maatalouden osalta tavoitteena (Tavoite 1): Ilmasto- ja ympäristöystävällinen ruokajärjestelmä, jonka keinoina ovat mm.:

- perinnebiotoopit, monimuotoisuuspellot, alkuperäisrodut ja -lajikkeet sekä pölytyspalveluiden lisääminen; sekä vieraslajien torjunnan tehostaminen.

Yhteenvetona Niiranen totesi, että Rinteen hallitusohjelmassa tärkeitä keinoja ovat erityisesti:

- Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden väheneminen Suomessa omana tavoitteenaan.
- Luonnonsuojelun rahoituksen merkittävä kasvattaminen.
- Luonnon monimuotoisuuden valtavirtaistaminen eri strategisiin kokonaisuuksiin, tavoitteisiin ja keinoihin.

Puheenvuoronsa lopuksi Niiranen esitti kiitokset biodiversiteetti-seurantaryhmälle, sen taustatahoille, jäsenille, varajäsenille ja asiantuntijoille luonnon monimuotoisuuden nostamisesta sille kuuluvaan arvoonsa!

Keskusteluissa esille nousi hallitusohjelman kirjaus kasvattaa luonnonsuojelun rahoitusta kokonaisuudessaan 100 miljoonalla eurolla vuositasolla ja tulkinta siitä millaisiin tarkoituksiin ja kohteisiin luonnonsuojelurahoitusta voidaan käyttää. Keskustelussa kävi ilmi, että rahoituskohteiden määrittely on vielä kesken, mutta tavoite on kohdistaa rahoitusta selkeästi luonnon monimuotoisuuden suojeluun sekä sitä edistäviin kehittämishankkeisiin (ml. luonnonsuojeluhallinnon voimavarat esim. suojelualueiden ylläpito). Luonnonsuojelurahoituksen suuntaamista koskevaa keskustelua jatkettiin myös asiakohdassa 6.

Keskustelussa ehdotettiin myös, että Suomen Akatemia tai Suomen ilmastopaneeli johtaisi metsien hiilinielun ja hiilensidonnain laskentaa, koska asiasta tuotetut lukuarvot ovat vaihdelleet ja olleet virheellisiä eikä niistä ole oltu tutkijoiden joukossa yksimielisiä.

6. Elinympäristöjen tilan parantaminen

Ympäristöneuvos Päivi Gummerus-Rautiainen (YM) esitteli Metso-mallin pohjalta käynnistyvää Elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelman kehittämistyötä siihen liittyvine esivalmisteluineen. Kyseessä on YM:n strateginen hanke 2019–2020 elinympäristöjen tilan parantamiseksi (sisältää pilotteja ja

selvityksiä). Hanke sisältyy uuteen hallitusohjelmaan, joka toteaa mm.: *Toteutetaan heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelma*; sekä *Kasvatetaan luonnonsuojelun rahoitusta konkavisuudessaan 100 miljoonalla eurolla vuositasolla*.

Keskeisinä luonnon monimuotoisuuden tilaa parantavina ja tehostamista vaativina keinoina koko maan kattavassa toimintaohjelmassa ovat: elinympäristöjen suojeleminen, ennallistaminen ja hoito. Lisätoimia tarvitaan erityisesti soilla, kosteikoilla, perinneympäristöissä sekä meri- ja vesiluonnossa. Tavoitteena on valmistella toimintaohjelma elinympäristöjen tilan parantamiseksi vuosille 2021–2030. Toimintaohjelmasta on tarkoitus tehdä valtioneuvoston päätös jo vuonna 2021. Ajatuksena on, että VN sitoutuisi toteuttamaan toimintaohjelmaa yli hallituskausien. Ohjelman valmistelussa hankkeen vastuuministeriönä toimii YM, mutta keskeisiä toimijoita ovat myös MMM, VM, LVM ja TEM. Valmistelu tullaan tekemään yhdessä sidosryhmien kanssa syksystä 2019 eteenpäin. Tarvittavien toimenpiteiden toteuttajia ovat mm. ELY-keskukset, Metsähallituksen Luontopalvelut ja ostopalveluiden kautta useat toimijat ja yritykset.

Toimintaohjelman keskeisiä osa-alueita (alustava listaus, josta päätetään toimintaohjelman valmistelun edetessä) ovat:

1. Soidensuojelun täydentäminen
2. Soiden ennallistaminen ja vesien ohjaus
3. Lintuvesien ja muiden kosteikkojen kunnostaminen ja hoito (SPA-alueet)
4. Perinnebiotooppien kunnostaminen ja hoito
5. Vesiluonnon kunnostaminen ja hoito sekä sisävesien ja meren rannikoiden elinympäristöjen tilan parantaminen
6. Uudet rahoitusmahdollisuudet ja toimijat sekä muut selvitykset, seuranta ja tutkimus
7. Viestintä ja yhteistyö sidosryhmien kanssa

Keskustelussa nousivat esille toimintaohjelman rahoituskohteet talousmetsien luonnonhoidon osalta. Gummerus-Rautiainen totesi, että metsätalouden luonnonhoitoa toteutetaan jatkossakin Metso-ohjelman alla ja tähän liittyviä kustannuksia rahoitetaan Kestävän metsätalouden rahoituslain kautta. Keskustelussa kävi ilmi, että myös kansallisen metsästrategian alla toteutettaviin hankkeisiin sisältyy rahoitettavia luonnon monimuotoisuuden hoitohankkeita (esim. riistakosteikot, talousmetsien luonnonhoito) (maankäyttösektori + ilmasto: > 100 milj. euroa).

7. Perinnebiotoopit ja maisemat tilannekatsaus

Ympäristöneuvos Tapio Heikkilä (YM) esitti katsauksen perinnebiotooppien ja maisemien suojeluun ja hoitoon.

Uusi hallitusohjelma sisältää useita toimenpiteitä, joilla voidaan edistää erityisesti uhanalaisten perinnebiotooppien tilaa: luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen; heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamisohjelma; Metson laajentaminen uusille elinympäristöille; Metsähallituksen luontokohteiden korjausvelan vähentäminen sekä laji- ja luontotyyppeiden inventointien jatkaminen. Muita edistäviä toimenpiteitä ovat: Vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta maatalouspolitiikan keinoin perinnebiotoopeilla ja monimuotoisuuspelloilla, sekä tuki alkuperäisroduille ja -lajikkeille sekä pölytyspalveluiden lisäämiselle. Muita vastaavia ovat: Turvataan maatalouden tukitasot; Paikataan ympäristökorvauksen vaje vuonna 2020; Parannetaan ympäristön tilaa tulevalla ohjelmakaudella; sekä Pidetään tukitasot ja sitoumukset johdonmukaisina koko ohjelmakauden ajan. Hallitusohjelmaan sisältyvän maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa tavoitteena on mm. luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen; kulttuuriympäristöjen ja luonnon monimuotoisuuden vaaliminen; sekä ihmisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen.

Vuonna 1995 hyväksytyjen valtakunnallisten maisema-alueiden päivitysinventoinnin tuloksena uusia maisema-alueita on ehdolla 183 kappaletta. Suurin osa saadusta palautteesta on ollut positiivisia, toki kriittistäkin palautetta on tullut. Suomessa on luonnonsuojelulain mukaisia maisema-alueita 4 kpl, joille laaditaan niin haluttaessa hoitosuunnitelma.

Keskustelussa otettiin esille pelloilla levähtävät lintuparvet, joista aiheutuu taloudellista haittaa viljelijöille. Asiaa on käsitelty myös CAP-työryhmässä. Kaavailtu lintupeltomalli vaatii edelleen kehittämistä.

tä. Ruotsissa ja Espanjassa peltojen suuret kurkiparvet on todettu luontomatkailijoita kiinnostavina nähtävyyksinä, jollaisia voitaisiin käyttää hyväksi myös Suomessa lintujen aiheuttamien vahinkojen kompensoinnissa viljelijöille.

8. Kansallisen ja kansainvälisen metsäpolitiikan tilannekatsaus

Kansainvälisten asiain neuvos Teemu Seppä (MMM) esitti ajankohtaiskatsauksen kansainväliseen ja kansalliseen metsäpolitiikkaan. Sepän mukaan merkittäviä metsiin, metsäsektoriin ja metsäpolitiikkaan vaikuttavia kansainvälisiä ajureita ovat: a) ilmastonmuutos ja sen hillintä; b) biodiversiteetin suojeleminen sekä c) bio- ja kiertotalous. Keskeisenä osana Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella on sopiminen EU:n yhteisestä ilmastotavoitteesta 2050.

Muita tärkeitä EU-asioita ovat: LULUCF-asetus (vertailuluku Suomen metsänielulle); Uusiutuvan energian direktiivi 2 (kestävyyskriteerit puun energiakäytölle); sekä EU:n metsäkatotiedonanto (6/2019?). Edellä mainitut teemat sisältyvät EU:n energia- ja ilmastopakettiin 2030 ja niiden taustalla vaikuttavia prosesseja ovat: UNFCCC, IPCC ja Pariisin ilmastopuolitus. Kokonaisuuteen liittyy myös YK:n biodiversiteettisopimus (CBD), jonka sopimusosapuolet sopivat lokakuussa 2020 (Kunming, Kiina) uudesta globaalista strategiasta aiemman strategian 2011–2020 ja Aichi-tavoitteiden (Nagoya 2010) uudistamiseksi. EU:n metsästrategian uudistamiseen vaikuttava tekijä voi olla myös EU:n biodiversiteettistrategia 2020:n uudistaminen globaalien strategioiden valmistuttua.

Bio- ja kiertotalouden politiikan kehittämisen osalta Seppä mainitsi vaikuttavina tekijöinä EU:n biotalousstrategia 2012:n (päivitys 2018); EU:n kiertotalouden toimintaohjelma 2015:n (puun ns. kaskadikäyttö); EU:n kiertotalouspaketti 2018:n; sekä EU:n muovistrategian.

Edellisiä prosesseja tasapainottavaksi Seppä näki globaalilla tasolla YK:n Agenda 2030:n ja kestävä kehityksen tavoitteet (SDGs) sekä YK:n metsästrategian ja YK:n metsäfoorumien. Euroopassa vastaavia prosesseja metsätalouden näkökulmasta ovat: Yleiseurooppalainen metsäprosessi Forest Europe (ent. MCPFE) ja keskustelu EU:n metsästrategiasta, johon Suomenkin päivitetty metsästrategia teemallisesti liittyy. Seppä kertoi myös keskustelun eurooppalaisesta metsäsopimuksesta käynnistyneen uudelleen.

Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tärkeinä metsäasioina Teemu Seppä toi esille seuraavat teemat, joista Euroopan tasolla käytävää keskustelua sävyttävät myös uusi EU-parlamentti ja -komissio:

- EU:n metsästrategian uudistus
- EU:n metsäkatotiedonanto (6/2019?)
- EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (*Common Agricultural Policy*, CAP) metsätoimet ja valtioneuvoston säännöt
- Mahdolliset Euroopan metsäsopimusneuvottelut
- Kansainvälisen trooppisen puun järjestön (*International Tropical Timber Organization*, ITTO) tulevaisuus
- Komission asetusehdotus kestävästä rahoituksesta

Kotimaisen metsäpolitiikan osalta Seppä toi esiin ajankohtaisina asioina Kansallinen metsästrategian päivytyksen (hyväksytty 2/2019) ja kymmenen siihen liittyvää strategista hanketta sekä hallitusohjelman kirjaukset, etenkin maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman.

9. Muut asiat

Ajankohtaisina asioina todettiin:

- Tiina Vuoristo kertoi, että Metsäteollisuus ry kutsuu sidosryhmiä 12.9. päivän retkelle kuulemaan ja keskustelemaan metsiin ja metsäteollisuuteen liittyvistä ajankohtaisista ympäristöasioista. Retki suuntautuu UPM Kymin sellu- ja paperitehtaalalle, jossa tutustutaan raaka-aineiden tarkkaan hyödyntämiseen ja toiminnan haitallisten ympäristövaikutusten minimointiin. Biodiversiteettiryhmän jäsenet saavat kutsun tälle retkelle.

- Tiina Niikkonen (YM) kertoi, että 13.12.2019 Helsingissä järjestetään EU:n MAES (*Mapping and Assessment of Ecosystems and their Services*) -hankkeen päättöseminaari. Tilaisuudessa julkistetaan ensimmäinen EU-yhteisötason arvio luonnon monimuotoisuudesta ja ekosysteemipalveluista sekä niiden turvaamisen näkökulmista.
- Liikenne- ja viestintäministeriön edustaja Elina Vaara ilmoitti, että hänen tilalleen työryhmään on tulossa LVM:stä uusi edustaja, koska Elina siirtyy ympäristöministeriön ilmastoyksikköön jo kulvana kesänä.

10. Seuraavat kokoukset

Keskiviikko 18.9.2019, klo 13–15 (paikka ilmoitetaan myöhemmin)
 Keskiviikko 23.10.2019, klo 9–11 (paikka ilmoitetaan myöhemmin)
 Torstai 14.11.2019, klo 13–15 (paikka ilmoitetaan myöhemmin)
 Tiistai 17.12.2019, klo 9–11 (varakokous; paikka ilmoitetaan myöhemmin)

Mikäli kokousaika ei sovi, työryhmän jäseniä pyydetään järjestämään varahenkilö paikalle.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Mikko Kuusinen päätti kokouksen kello 11:00.

Puheenjohtaja

 Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö

Sihteeri

 Jukka-Pekka Jäppinen, Suomen ympäristökeskus

Jakelu: Työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet, sihteerit ja pysyvät asiantuntijat.